

CENTRALNE BIURO ANTYKORUPCYJNE

MAPA KORUPCJI

Stan korupcji w Polsce w 2010 r.

ANEKS

WARSZAWA 2011

WYMIAR SPRAWIEDLIWOŚCI A ZWALCZANIE PRZESTĘPCZOŚCI KORUPCYJNEJ

Ministerstwo Sprawiedliwości

Niniejsza publikacja stanowi uzupełnienie opracowania wydanego latem 2011 r. o dane z Ministerstwa Sprawiedliwości, które okres sprawozdawczy zamykało jesienią. Gromadzeniem, opracowywaniem i analizowaniem danych statystycznych dotyczących wymiaru sprawiedliwości zajmuje się Wydział Statystyki w Departamencie Organizacyjnym Ministerstwa Sprawiedliwości.

Prezentowany materiał ilustruje efektywność sądów powszechnych w sprawach o przestępstwa korupcyjne w latach 2009–2010; wykorzystano w nim dane na temat liczby prawomocnie skazanych dorosłych za przestępstwa korupcyjne w latach 2009-2010 z art.:

- 228 kk – sprzedajność urzędnicza,
- 229 kk – przekupstwo,
- 230 kk – płatna protekcja,
- 230a kk – handel wpływami,
- 231 §2 kk – przekroczenie uprawnień, niedopełnienie obowiązków,
- 250a kk – korupcja wyborcza,
- 296a kk – korupcja gospodarcza,
- 296b kk – korupcja sportowa (artykuł uchylony z dniem 16 października 2010 r. przez art. 64 ustawy z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie Dz. U. Nr 127, poz. 857).

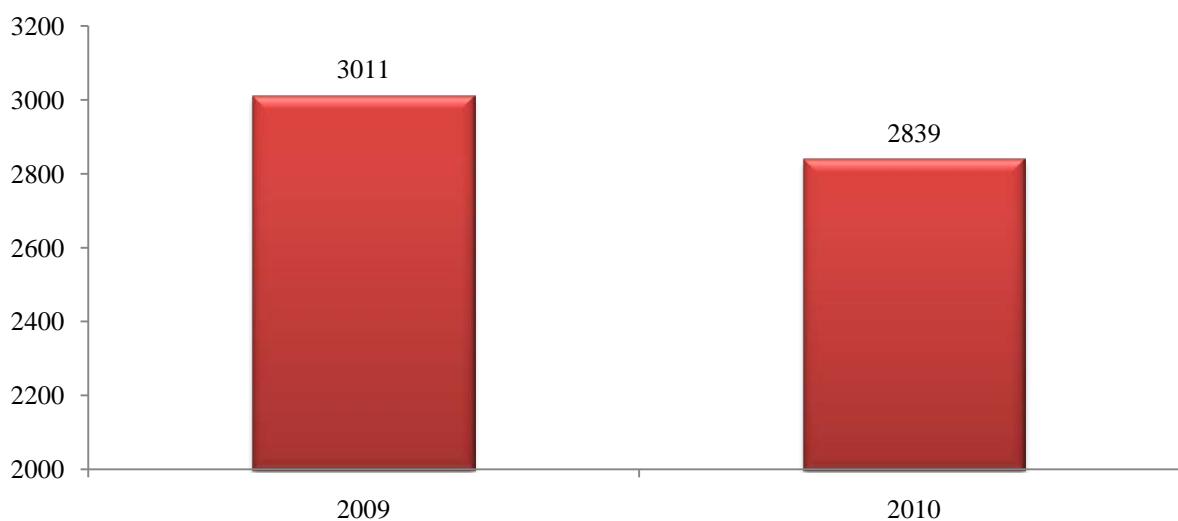
Przekazane przez Ministerstwo dane sporządzane są w oparciu o obowiązujące w resorcie systemy ewidencyjne – akta, repertoria, wykazy, kartoteki¹. Z racji tego, że są to informacje bardzo szczegółowe, w aneksie zaprezentowano jedynie wybrane elementy, które obrazują wyniki działalności sądów powszechnych w omawianym zakresie.

W poddanym analizie okresie, liczba skazanych prawomocnym wyrokiem za przestępstwa korupcyjne wyniosła łącznie 5 850 osób. Porównując dane z roku 2009 i 2010 należy stwierdzić, że liczba skazanych spadła o blisko 6%.

---

¹ W sprawach karnych sprawozdanie z zakresu orzeczeń sporządza się z każdego wydanego wyroku. Każdy osądzony wykazywany jest tylko raz, tzn. wykazuje się tylko jeden czyn i karę orzeczoną za ten czyn albo inne orzeczenie w związku z wykazywanym czynem. W przypadku gdy jedna osoba stawała przed sądem pod zarzutem popełnienia dwóch lub więcej czynów, wykazuje się to przestępstwo, za które ustawowo przewidziana jest surowsza kara zasadnicza

Wykres nr 1. Prawomocnie skazani dorośli za przestępstwa korupcyjne – czyn główny, w latach 2009 i 2010.

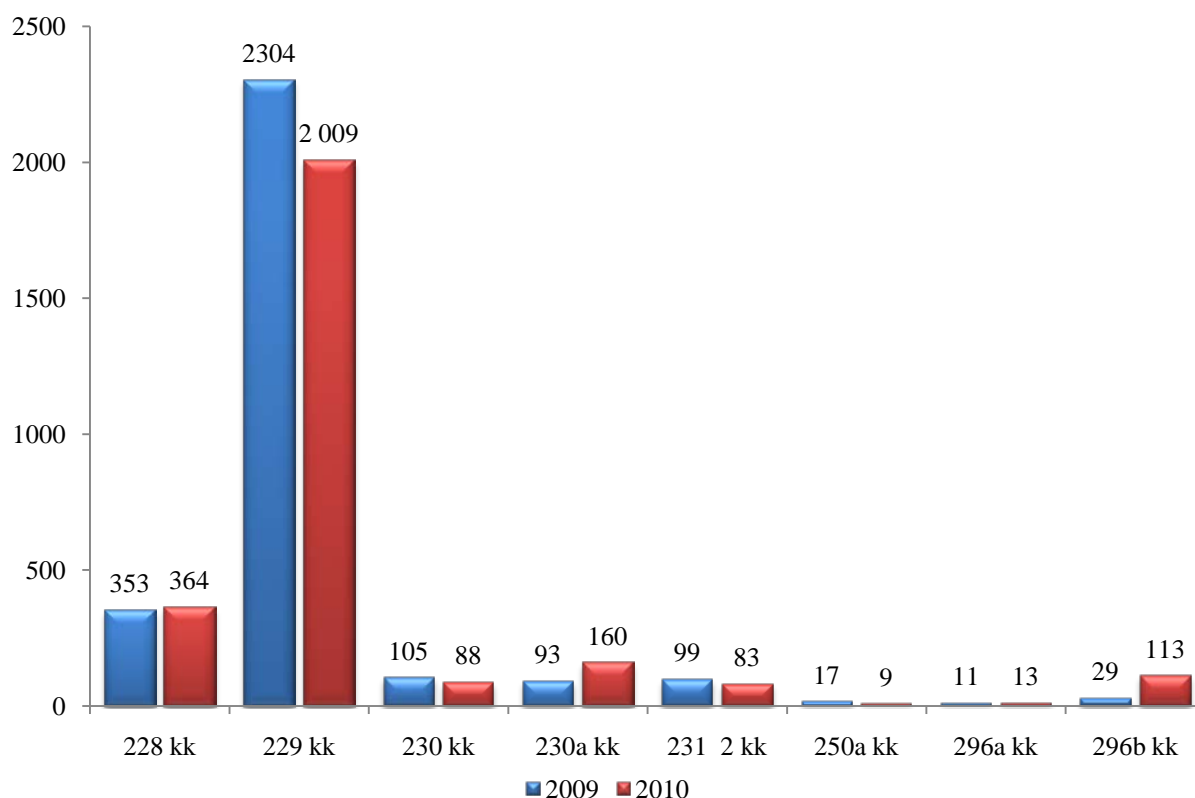
Źródło: dane Ministerstwa Sprawiedliwości

Zdecydowaną większość wydanych orzeczeń skazujących stanowiły wyroki za popełnienie przestępstwa przekupstwa. W 2009 r. takich skazań było 2 304, czyli ponad 76% wszystkich wyroków skazujących za czyny korupcyjne, zaś w 2010 r. – 2 009, czyli ponad 70%. Kolejnym przestępstwem, w przypadku którego wydawano rozstrzygnięcia skazujące, była sprzedajność urzędnicza: w 2009 – ponad 11%, w 2010 – ponad 12%.

Prezentowane dane wskazują, że w dalszym ciągu to strona oferująca łapówkę jest częściej karana za swój występki. Niewątpliwie taki stan rzeczy jest rezultatem działalności organów ścigania – z danych Policji wynika², że w 2010 r. blisko 69% wszystkich wszczętych postępowań w sprawach o korupcję dotyczyło przestępstw z art. 229 kk. Korupcja, jako nielegalna relacja dwóch stron (przyjmującej i wręczającej) jest przestępstwem trudno wykrywalnym. Uczestnikom procedury zależy na jej ukryciu. Można zatem domniemywać, że w sytuacjach korupcyjnych, prowokowanych przez przyjmujących łapówkę, dochodzi do wręczenia korzyści, zaś brak utrwalenia w świadomości społecznej wiedzy na temat „instytucji bezkarności” powoduje, że to właśnie wręczający ponoszą najczęściej konsekwencje. Z drugiej strony, być może zakorzenione w mentalności Polaków postawy powodują, że „dowody wdzięczności” wciąż pozostają społecznie akceptowalne.

² Statystyki policyjne zostały opublikowane w *Mapie korupcji*, w rozdziale 3.2.

Wykres nr 2. Prawomocnie skazani dorośli za przestępstwa korupcyjne w latach 2009 i 2010 wg kwalifikacji prawnej czynu głównego

Źródło: dane Ministerstwa Sprawiedliwości

Najczęściej orzekaną karą za przestępstwa korupcyjne było pozbawienie wolności z warunkowym zawieszeniem jego wykonania – w 2009 r. ponad 91%, w 2010 ponad 92%. W 2009 r. ponad 5% skazanych wymierzono bezwzględną karę pozbawienia wolności, zaś przeszło 2% grzywnę samoistną. Podobnie było w 2010 r. – ponad 7% wymierzonych kar stanowiło bezwzględne pozbawienie wolności i ponad 2% to grzywny samoistne.

Wręczenie korzyści majątkowej w typie podstawowym przestępstwa (art. 229 §1 kk) zagrożone jest karą pozbawienia wolności do lat 8. Obowiązujące w Polsce przepisy prawa nie przewidują w tym wypadku możliwości warunkowego umorzenia postępowania czy też orzeczenia łagodniejszej kary grzywny lub ograniczenia wolności. Jest to natomiast możliwe w wypadku mniejszej wagi (art. 229 §2 kk), czyli w sytuacji, gdy stopień społecznej szkodliwości oraz wina sprawcy czynu zabronionego są znacznie niższe niż w typowych przypadkach popełnienia przestępstwa typu podstawowego. Dane Ministerstwa Sprawiedliwości jednoznacznie jednak wskazują, że instytucja ta w praktyce jest niezbyt często stosowana.

Szczegółowych danych na temat wymierzonych kar za przestępstwa korupcyjne dostarcza tabela nr 1.

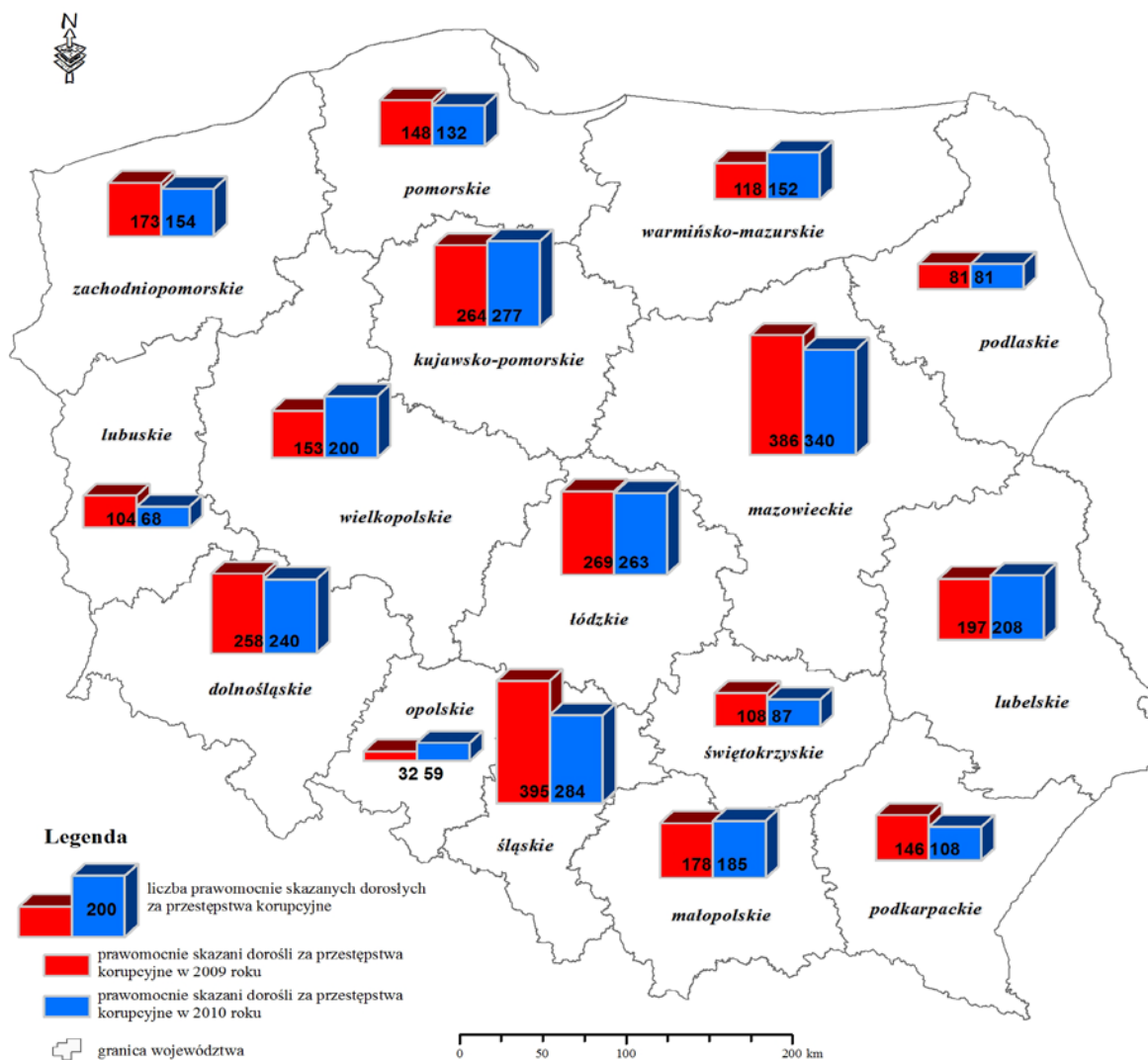
Tabela nr 1. Prawomocnie skazani dorośli za przestępstwa korupcyjne w latach 2009 i 2010 wg kwalifikacji prawnej czynu głównego z podziałem na rodzaj orzeczonej kary

Kwalifikacja prawna	OGÓLEM	grzywna samoistna		ograniczenie wolności		pozbawienie wolności		środki karne orzeczone samoistnie (świadczenie pieniężne)
			w tym z zawieszeniem		w tym z zawieszeniem		w tym z zawieszeniem	
2009								
art. 228	353	9	–	2	–	340	310	2
art. 229	2 304	53	3	9	1	2 240	2 131	2
art. 230	105	4	1	–	–	101	87	–
art. 230a	93	1	–	1	1	91	90	–
art. 231 §2	99	1	–	1	1	97	94	–
art. 250a	17	3	–	–	–	14	13	–
art. 296a	11	1	–	–	–	10	10	–
art. 296b (uchylony)	29	2	–	–	–	27	27	–
RAZEM	3 011	74	4	13	3	2 920	2 762	4
2010								
art. 228	364	2	1	4	–	358	327	–
art. 229	2 009	52	10	9	3	1 948	1 857	–
art. 230	88	1	–	–	–	87	82	–
art. 230a	160	4	–	–	–	156	154	–
art. 231 §2	83	1	1	–	–	82	80	–
art. 250a	9	–	–	6	–	3	2	–
art. 296a	13	–	–	–	–	13	13	–
art. 296b (uchylony)	113	1	–	–	–	111	109	1
RAZEM	2 839	61	12	19	3	2 758	2 624	1

Źródło: dane Ministerstwa Sprawiedliwości

Analizując liczbę skazanych wg podziału na miejsce popełnienia przestępstwa można stwierdzić, że najwięcej przestępstw korupcyjnych popełnianych jest na terenie województwa mazowieckiego (w roku 2009 – 386, w 2010 – 340), następnie śląskiego (odpowiednio: 395 i 284) i kujawsko-pomorskiego (2009 – 264, 2010 – 277). Niewątpliwie na taki stan rzeczy wpływ ma zarówno umiejscowienie najważniejszych organów i instytucji, jak i poziom rozwoju gospodarczego regionu.

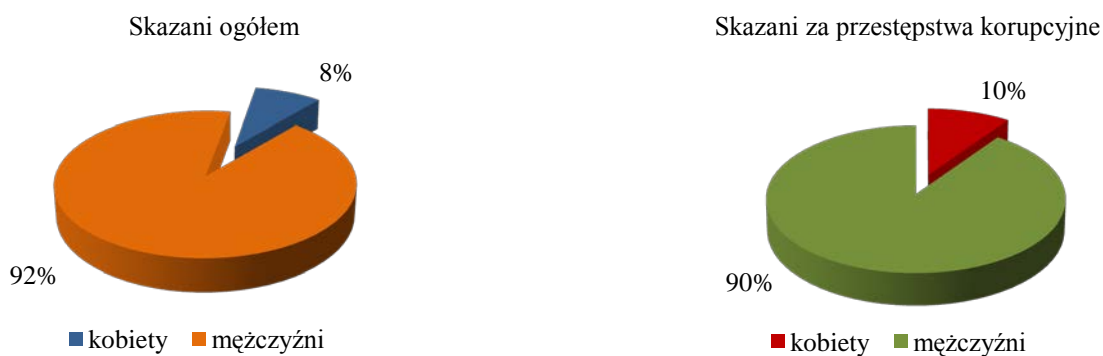
Ilustracja nr 1. Prawomocnie skazani dorośli za przestępstwa korupcyjne w latach 2009 i 2010 z podziałem na województwa

Źródło: dane Ministerstwa Sprawiedliwości

Przestępstwa korupcyjne w zdecydowanej większości popełniają mężczyźni – stanowią oni 90% skazanych za przestępstwa korupcyjne. Nie jest to jednak żadnym odstępstwem od reguły - mężczyźni stanowią ok. 92% skazanych za wszystkie przestępstwa.

Wykres nr 3. Prawomocnie skazani dorośli w latach 2009 i 2010 wg płci

Źródło: dane Ministerstwa Sprawiedliwości

Analizując dane Ministerstwa Sprawiedliwości należy jednak stwierdzić, że płeć nie ma istotnego znaczenia w przypadku skazań za przestępstwa korupcyjne: zarówno w grupie kobiet jak i mężczyzn. Skazani za przestępstwa korupcyjne stanowią około 1% wszystkich skazanych.

Tabela nr 2. Prawomocnie skazani dorośli w latach 2009 i 2010 wg płci

	2009		2010	
	ogółem	przestępstwa korupcyjne	ogółem	przestępstwa korupcyjne
kobiety	34 577	303	36 296	277
mężczyźni	380 695	2 708	396 595	2 562
RAZEM	415 272	3 011	432 891	2 839

Źródło: dane Ministerstwa Sprawiedliwości

Przyglądając się danym na temat skazanych recydywistów można stwierdzić, że sprawcy korupcji bardzo rzadko skazywani są ponownie za ten rodzaj występku, niemniej tego typu wyroki zapadają. Porównując dane za lata 2009 i 2010 dostrzegalna jest tendencja spadkowa.

Tabela nr 3. Prawomocnie skazani dorośli recydywiści za przestępstwa korupcyjne w latach 2009 i 2010.

Kwalifikacja prawna	Prawomocnie skazani dorośli recydywiści w trybie:			
	art. 64 § 1		art.64 § 2	
	2009	2010	2009	2010
art.228 §1	2	1	–	–
art.228 §3	2	1	7	–
art.229 §1	1	1	–	–
art.229 §3	3	1	1	1
art.230 §1	2	3	–	–
RAZEM	10	7	8	1

Źródło: dane Ministerstwa Sprawiedliwości

W 2009 roku skazano za przestępstwa korupcyjne 218 młodocianych tj. osób w wieku 17-21 lat (w tym 200 mężczyzn i 18 kobiet). W 2010 roku liczby te wyniosły odpowiednio 199 skazanych (181 mężczyzn oraz 18 kobiet).

W porównywanych latach, młodociani skazani za przestępstwa korupcyjne stanowili ok. 7% wszystkich skazanych młodocianych. Proporcje w tej grupie wiekowej różnią się więc

od proporcji dotyczących wszystkich skazanych (ok. 1%). Z danych Ministerstwa Sprawiedliwości wynika, że najczęściej byli skazywani w 2009 r. z art. 229 § 3 kk, a następnie art. 229 § 1 kk, zaś w 2010 r. z art. 229 § 3 kk i art. 230a § 1 kk.

Tabela nr 4. Przedział wiekowy prawomocnie skazanych w latach 2009-2010.

wiek	2009		2010	
	Ogólnie	za przestępstwa korupcyjne	ogólnie	za przestępstwa korupcyjne
ogółem	415 272	3 011	432 891	2 839
17-21*	79 146	218	78 433	199
22-29	105 654	754	110 255	661
30-39	89 630	861	98 120	830
40-49	73 360	645	75 023	633
50-59	52 734	432	55 304	408
60+	14 637	97	15 640	107
nieokreślony	111	4	116	1

*Przedział wiekowy dotyczący młodocianych sprawców

Źródło: dane Ministerstwa Sprawiedliwości

Najliczniejszą grupę sprawców wśród skazanych za przestępstwa korupcyjne stanowią osoby w przedziale wiekowym 30-39 lat, a zatem czynne zawodowo, na etapie rozwoju kariery. Kolejny przedział, w przypadku którego można mówić o dużej liczbie skazanych, to grupa 22-29 lat, a następnie 40-49 lat.